

STÖD VID MÖTEN

– Kort om Aspergers syndrom

Aspergers syndrom är ett funktionshinder inom autismspektrumet som framför allt innebär ett annorlunda sätt att tänka och uppfatta och bemöta sin omgivning.

Förmågan att umgås och **samspela** med andra människor är annorlunda. Man kan ha svårt att förstå innebörden i andras gester, miner, tonfall och kroppsspråk. En del undviker ögonkontakt. Man kan ha svårt att intuitivt förstå andras känslor och uttalade önskemål. Ofta har man även svårt att förstå abstrakta uttryck och ett språk med dolda budskap. Istället vill man ha en rak, tydlig, och konkret kommunikation.

Många som har Aspergers syndrom föredrar fasta vanor och **rutiner**. Det är också vanligt att ha **specialintressen**. En del är väldigt fokuserade på sitt intresse och blir därför mycket kunniga.

För att få diagnosen bör man ha en **intelligens** inom den så kallade normalvariationen. Personer med Aspergers syndrom har alltså inte en utvecklingsstörning. Men precis som i den övriga befolkningen har man olika intelligens, några har hög och andra har normal eller svag.

Det är vanligt att begåvningen är **ojämn**. En person kan till exempel ha en hög akademisk examen och samtidigt ha svårt att klara sitt praktiska vardagsliv. Konsekvensen kan bli att omgivningen ibland ställer för låga krav och ibland för höga.

Ett krav för att få diagnosen Aspergers syndrom är att man har allvarliga svårigheter att klara sitt **dagliga liv**. Om man inte har problem i vardagen i skolan och/eller på arbetet kan man alltså inte få diagnosen även om allt som står ovan stämmer.

Det är vanligt att personer med Aspergers syndrom har en annorlunda **perception**, även om det inte finns med i diagnoskriterierna. Det innebär att man kan vara extremt känslig för vissa ljud, ljus eller lukter, att vara känslig för beröring, att ha svårt med balansen eller ha svårt att hantera flera sinnesintryck samtidigt. Det här kan bidra till att man till exempel inte trivs på platser med mycket folk.

Till sist. Personer med Aspergers syndrom är lika **olika** sinsemellan som människor utan den här diagnosen. Därför är det viktigt att ta reda på vilka styrkor och svårigheter varje person har. Det finns inte en lösning som passar alla.

STÖD VID MÖTEN

– Till personal på arbetsförmedlingen

Jag har kryssat för det som är viktigt för mig på grund av mitt funktionshinder.

- 1. Arbetsgivaren och arbetskamraterna ska få information om Aspergers syndrom.
- 2. Tydliga skyltar och gärna foton på personalen utanför deras rum.
- 3. Möten i lugn och ostörd miljö.
- 4. Inga surrande fläktar, störande ljud eller flimrande starka lysrör.
- 5. Att ha en stödperson på möten, som förklarar för mig vad som händer och berättar för andra om vilket stöd jag kan behöva.
- 6. Information i god tid om vad som ska hända. Det är jobbigt för mig om det händer något oväntat.
- 7. Jag vill ha både muntlig och skriftlig information.
- 8. Jag vill inte småprata.
- 9. Jag tolkar språket bokstavligt. Säg därför inte sådant som "Hoppa över kaffet", "Stå på egna ben" eller "Ta med dig dörren när du går."
- 10. Fråga vad jag vill, uppmuntra mig och hjälp mig att komma fram till vad jag kan klara av.
- 11. Jag behöver ordning och reda.
- 12. Arbetsförmedlingen ska samarbeta med personer som är viktiga för mig, till exempel handläggare, kontaktperson och min familj.
- 13. Hjälp mig att hitta något att göra tills jag får ett arbete, eftersom jag kan ha svårt att vara sysslolös.
- 14. Motivera mig att studera om jag behöver särskild utbildning för det yrke jag vill arbeta med.
- 15. Grundlig information och studiebesök innan jag börjar på ett arbete eller en praktikplats.
- 16. Tydliga kartor som visar var arbetsplatsen eller praktikplatsen ligger.

Forts. Till personal på arbetsförmedlingen

- 17. Att ha en arbetskamrat till stödperson, som förklarar för mig hur det går till på arbetsplatsen, till exempel var man kan sitta i fikarummet och vad man kan prata om på fikaraster.
- 18. Hjälpmedel som ger mig struktur, till exempel en whiteboard, scheman eller listor på vad jag ska göra.
- 19. Stöd och strategier för hur jag ska börja ett arbete och avsluta det.
- 20. Tala om precis vad jag ska göra och i vilken ordning jag ska göra det, vad som är viktigast att göra först om jag inte hinner allt, vem jag ska fråga om något blir fel och när jag kan fråga, när jag har ansvar och när andra har ansvar.
- 21. Jag vill på inplanerade tider gå igenom hur allt fungerar och erbjudas stöd, samtal och hjälp att lösa problem.

Annat som är viktigt för mig:

Mitt namn: _____

Adress: _____

Telefonnummer: _____

E-postadress: _____

Detta material får lämnas ut till:

STÖD VID MÖTEN

– Om det här materialet

Det är ofta i möten med okända människor och miljöer som en person med Aspergers syndrom upplever svårigheter. Här presenteras materialet "Stöd vid möten", som på ett enkelt och handfast sätt kan underlätta kontakten med olika myndighetspersoner och yrkesgrupper.

Att ha kunskap om vad Aspergers syndrom (eller autism med normal begåvning) innebär är en viktig förutsättning för att ett möte mellan en person med Aspergers syndrom och till exempel en socialsekreterare ska fungera väl. Men många yrkesgrupper och myndighetspersoner har ibland varken kunskap om att en person de möter har Aspergers syndrom eller vad det kan innebära. Det här materialet består av en kort faktatext om Aspergers syndrom och fem punktlister riktade till olika yrkesmänniskor/myndighetspersoner.

Punktlistorna är utformade av personer som själva har Aspergers syndrom. De innehåller vanliga önskemål om hur miljön ska utformas, hur själva kontakten ska ske och vanliga svårigheter. Man kan kryssa för det som är viktigt för en själv och sedan ge listan till dem man vill. Materialet utgår alltså från den enskilde personen och ger stor möjlighet till personlig utformning. Faktatexten och punktlistan kan både underlätta vid det första mötet och den fortsatta kontakten. Dessutom slipper man att hela tiden beskriva sig själv och sina behov, vilket många tycker är tröttsamt.

Materialet ger även en bra överblick över vad Aspergers syndrom kan innebära. Det är användbart för många yrkesgrupper inför ett möte med en person som har Aspergers syndrom och ger en större beredskap för speciella önskemål och behov.

Punktlistorna finns utformade för fem grupper: skolpersonal, personal inom hälso- och sjukvård, personal på arbetsförmedlingen, tjänstemän inom kommunen, kollegor på den egna arbetsplatsen.

Materialet grundar sig på broschyrer som togs fram av projektet Empowerment inom Riksföreningen Autism, RFA. Syftet med projektet var bland annat att öka inflytandet i samhället för personer med autismspektrumtillstånd. Stora delar av projektets verksamhet är nu integrerad i RFA:s ordinarie verksamhet.

Broschyrerna har nu bearbetats inom Samlas-projektet, som bland annat syftar till att öka kunskapen om Aspergers syndrom inom Stockholms stad och Stockholms läns landsting. Bearbetningen är ett samarbete mellan Samlas, RFA och Autismforum. För att få stor spridning finns materialet på RFA:s och Autismforums webbplatser. Dessutom finns det hos allt flera kommuner.